

การจัดการความรู้ตามบริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

Knowledge Management under Context of Non-Formal And Informal Education

อุเทน ฮ้อสิทธิสมบูรณ์¹, วินัย ทองมัน²

Uten Hositthisomboon¹, Winai Tongmun²

บทคัดย่อ

รูปแบบการศึกษาในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แต่บริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความหลายหลายมากยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาในระบบ ดังนั้นการจัดการความรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การจัดการความรู้หลากหลายรูปแบบตามทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ของนักวิชาการ ซึ่งในบทความนี้ได้แบ่งการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเอาไว้ 5 กระบวนการ คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การพัฒนาองค์ความรู้ขององค์กร 3) การจัดระบบองค์ความรู้ขององค์กร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 5) การนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

Education in Thailand can be divided into 3 types: formal education; Non-formal education and informal education, both of which are different but have the same goal of human resource development. But the context of non-formal and informal education is more diverse than formal education. Therefore, knowledge management is extremely

¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, E-mail: uthen.h2520@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์และอาจารย์ประจำหลักสูตร มจร วิทยาเขตนครสวรรค์

important so that education can develop according to its goals. A wide range of knowledge management based on theories and concepts of academics. In this article, knowledge management that is suitable for non-formal education and informal education has been divided into 5 processes, namely 1) setting the direction of the organization 2) developing the body of knowledge of the organization 3) organizing the organizational system 4) knowledge sharing and 5) putting knowledge into practice.

Keyword: Knowledge Management , Context of Non-Formal And Informal Education

บทนำ

ภายใต้ของการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ไร้ขอบเขต ส่งผลต่อบริบทต่างๆของการเรียนรู้ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างกระตั้นหันในทุกมิติ จึงเป็นที่มาของการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการจัดการศึกษาในสมัยใหม่นี้เป้าหมายที่จะสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของประชาชนเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศชาติ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ มีศักยภาพ และความสามารถที่เอาตัวรอดในสังคมและนำพาตนเองไปสู่ความสำเร็จได้ สามารถอยู่รอดในสภาวะการแข่งขันของสังคมโลกได้ การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ส่วนที่ 8 เรื่องสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตราที่ 49 ที่ได้กล่าวถึงสิทธิพื้นฐานในการเรียนรู้ของประชาชนชาวไทยในการเข้าถึงระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในสถานภาพใดก็ตามก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาค อีกทั้งรัฐยังมีหน้าที่ในการจัดการอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องได้รับการคุ้มครอง

³ กรมศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพฯ: อักษรไทย, 2545), หน้า 112.

และส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ⁴ ซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ได้กำหนดว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต⁵

การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวถึงการศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมายรูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ⁶

การศึกษาเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามและอยู่ร่วมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดเวลาได้โดยการศึกษา และด้วยความแตกต่างของบริบทต่าง ๆ ของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงองค์ความรู้ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถนำไปใช้ในทุกรัฐสภาพบริบทของสังคม เพื่อความเสมอภาคทางสังคมแห่งการเรียนรู้ นอกด้วยความที่มีความยืดหยุ่นสูงของระบบทั้งสองนี้ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้ให้บริการและการจัดองค์ความรู้ของผู้รับบริการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 15.

⁵ กรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, (กรุงเทพฯ: อักษรไทย, 2545), หน้า 1.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (เพิ่มเติม 2562), [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF [17 ตุลาคม 2564].

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้

การจัดการความรู้ คือ การจัดการบริบททั่วไปหรือรอบด้านเพื่อเอื้อให้เกิดความรู้ใหม่ โดยใช้ประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญและความรู้ที่มีอยู่แล้วมาจัดให้เป็นขั้นตอนและมีกระบวนการอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถนำความรู้และประสบการณ์เหล่านี้มาพัฒนาให้เกิดความรู้หรือนวัตกรรมใหม่เพื่อจะได้สร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่งทางธุรกิจ⁷ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) ด้านบุคคล ซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการจัดการความรู้ เนื่องด้วยตัวบุคคลนั้นเป็นทั้งแหล่งความรู้ การนำความรู้ไปปฏิบัติและการถ่ายทอดความรู้หากบุคลากรในองค์กรมีประสิทธิภาพสูงก็จะส่งผลถึงการพัฒนาคูณภาพขององค์กรในสถานะที่มีการแข่งขันสูง 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติหรือพัฒนาจัดการความรู้ เพื่อให้เกิดการดำเนินการ พัฒนาและความคงอยู่ของความรู้ ซึ่งขั้นตอนนี้จะมีผู้บริหารจะมีบทบาทเป็นอย่างมาก เพื่อการจัดการความรู้ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ดีเพื่อนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้การจัดการความรู้พัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ เปรียบเสมือนเครื่องมือในการปรุงแต่งให้การจัดการความรู้มีความสมบูรณ์ที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช ที่ได้ให้ความหมายของการจัดการความรู้ไว้ว่า การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการ (Process) ที่ดำเนินการร่วมกันโดยบุคลากรภายในองค์กร เพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิม การจัดการความรู้ในความหมายนี้จึงเป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดจากทฤษฎีต่าง ๆ ของนักวิชาการ หรือเป็นกิจกรรมที่เกิดจากการวิจัยของนักวิชาการ แต่กิจกรรมเหล่านั้นมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ มีเป้าหมายคือ เพื่อพัฒนาและพัฒนาคน โดยมีความรู้เป็นเครื่องมือมีกระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือไม่ใช่เป้าหมาย⁸

กระบวนการจัดการความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ตามกระบวนการที่เรียกว่า Knowledge Spirit หรือ SECI Model เป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงความรู้ระหว่างความรู้ฝังแน่น (Tacit

⁷ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การควบคุม การวัดประเมินและการจัดการความรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553), หน้า 40.

⁸ วิจารณ์ พานิช, การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้, (กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(สคส.), 2547), หน้า 3.

Knowledge) และความรู้ที่แจ้งชัด (Explicit Knowledge) ทั้ง 2 ประเภทนี้ ตลอดเวลา ทำให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นใน 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการแบ่งปันและการสร้างความรู้ ฝังแน่นของผู้สื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมาเป็นความรู้ของตนเอง โดยการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์โดยตรง 2) รูปแบบการสร้างและแบ่งปันความรู้จากความรู้ที่ฝังแน่น ออกมา เป็นความรู้ที่ชัดแจ้งตัวอย่างเช่นการเขียนตำราของนักวิชาการ เป็นต้น 3) รูปแบบของการ เปลี่ยนแปลงความรู้เพื่อสร้างความรู้ใหม่ โดยอาศัยความรู้ที่ชัดแจ้งหลากหลายความรู้ สิ่งเคราะห์เพื่อให้เกิดความรู้ชัดแจ้งใหม่ ๆ เช่นการสังเคราะห์บทความวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปของตนเอง เป็นต้น และ 4) รูปแบบของการนำความรู้ที่เรียนรู้มา เป็นความรู้ที่ชัดแจ้งแล้วนำมาสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเป็นความรู้ ที่ฝังแน่นในตัวบุคคลที่นำไปปฏิบัติ⁹ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ที่แบ่งการจัดการความรู้ออกเป็น 5 ประบวนการ คือ 1) การกำหนดความหมาย ของความรู้ที่ต้องการจัดการ เป็นการกำหนดความรู้ที่องค์กรต้องการเพื่อสามารถนำมา พัฒนาและตอบสนองต่อกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่ง ขันเมื่อมีการเทียบเคียงกับองค์กรอื่น 2) การสร้างขีดความสามารถทางปัญญา เป็น กระบวนการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของสมาชิกในองค์กรโดยอาศัยองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกขององค์กรซึ่งสามารถทำได้หลากหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริม การศึกษาต่อ การอบรม การศึกษาจากความสำเร็จของผู้อื่นและการเทียบเคียง (Bench making) 3) การแสวงหาและการจัดเก็บ เป็นการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ทั้งความรู้ที่ ได้จากการเสาะแสวงหาจากภายนอก หรือความรู้ในรูปแบบประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ ง่ายต่อการนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ได้ทันทีหากองค์กรต้องการ 4) การแลกเปลี่ยนหรือ กระจายความรู้ เป็นการเผยแพร่ความรู้หรือถ่ายโอนความรู้ต่าง ๆ ไปยังผู้ที่ควรรู้หรือผู้ที่ สนใจในความรู้เหล่านั้น และ 5) การใช้ความรู้ เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีให้เกิด ประโยชน์และผลสัมฤทธิ์ให้ได้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระดับความรู้และขีด ความสามารถในการแข่งขันขององค์กรด้วย¹⁰ ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่า กระบวนการ จัดการความรู้มีกระบวนการที่เริ่มจากการกำหนดความรู้ที่เป็นที่ต้องการขององค์กรเป็น ความรู้ชัดแจ้งที่สามารถนำมาพัฒนาองค์กรได้ เพิ่มความรู้ของบุคคลซึ่งเป็นการรู้ฝังแน่น ให้มีการพัฒนาไปในแนวทางที่ต้องการ เมื่อตัวบุคคลหรือแหล่งความรู้ที่ได้มาใหม่นั้น

⁹ บุญดี บุญญากิจ และคณะ, การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (พิมพ์ครั้งที่2), (กรุงเทพฯ : จีรวัดน์เอ็กเพรส, 2548), หน้า 17

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การบริหารงานเขตพื้นที่การศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรง พิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548), หน้า 7

เกิดขึ้นภายในองค์กรแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดให้เป็นระบบจัดงานให้ตรงกับความสามารถและความรู้ของบุคคล มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นการส่งเสริมที่ก่อให้เกิดรูปแบบเรียนรู้จากความรู้ฝังแน่นไปสู่ความรู้ชัดแจ้งและนำความรู้ชัดแจ้งมาเปลี่ยนแปลงเป็นความรู้ฝังแน่นจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้สื่อสารสุดท้ายมีการนำความรู้ที่เกิดจากความรู้ฝังแน่นนั้นไปใช้ปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ และเป็น การส่งเสริมให้องค์กรมีคุณภาพและมีความพร้อมต่อการแข่งขัน

บริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับปรับปรุง 2545 ได้แบ่งระบบการศึกษาเอาไว้สามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งได้จำกัดความของการศึกษานอกระบบว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ส่วนการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ¹¹ สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาค แบ่งออกเป็น 5 ภาค 1) ภาคเหนือ 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ภาคกลาง 4) ภาคตะวันออก 5) ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด 77 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร (ศูนย์ กศน. อำเภอ/เขต) (กศน. ตำบล/แขวง) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.)¹² หากพิจารณาแล้วบริบทของการจัดการศึกษาของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะมีความหลากหลายมากกว่าการจัดการศึกษาในระบบ เนื่องด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาที่ต้องมีการยืดหยุ่นตามตัวผู้เรียน และบริบทของการศึกษาในแต่ละแห่งค่อนข้างกว้างกว่าการศึกษาในระบบที่รับผิดชอบเป็นพื้นที่ระดับหมู่บ้าน หรือตำบล ส่วนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เริ่มต้นที่ระดับอำเภอ จึงทำให้บริบทขององค์กรจะมีมากกว่าการศึกษาในระบบอย่างแน่นอน นอกจากนี้ในตัวผู้เรียนยังมีความหลากหลาย ไม่มีข้อจำกัดในการเข้าศึกษาสิ่งเหล่านี้ก็ยิ่งเป็นเพิ่มบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้มากยิ่งขึ้น

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (เพิ่มเติม 2562), [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF [17 ตุลาคม 2564].

¹² สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, คู่มือดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555), (กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์, 2555).

การจัดการความรู้ตามบริบทของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เนื่องด้วยบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นมีความหลากหลายทั้งในด้านของสภาพแวดล้อมและตัวผู้เรียน การจัดการความรู้ขององค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา จึงได้มีการจัดการศึกษาสำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้เป็น 5 รูปแบบ ตามกระบวนการจัดการความรู้ที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อกระบวนการจัดการความรู้

1) กำหนดความรู้ที่เป็นที่ต้องการขององค์กรเป็นความรู้ชัดแจ้งที่สามารถนำมาพัฒนาองค์กรได้โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของแต่ละเขต(อำเภอ) จะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงบริบทขององค์กรแต่ละที่ด้วย เพื่อสามารถสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถตรงตามท้องที่กรมส่งเสริมและพัฒนาองค์กรให้สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เพิ่มความรู้ของบุคคลซึ่งเป็นความรู้ฝังแน่นให้มีการพัฒนาไปในแนวทางที่ต้องการขององค์กรตามบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในแต่ละแห่งโดยอาจจะมีการส่งเสริมให้มีการได้ศึกษาต่อ มีการอบรมเฉพาะด้าน การศึกษาดูงาน มีการเทียบเคียงองค์กรที่หรือหน่วยงานที่มีความสำเร็จในด้านที่สนใจตามหลักของ Bench Making

3) เมื่อตัวบุคคลหรือแหล่งความรู้ที่ได้มาใหม่นั้นเกิดขึ้นภายในองค์กรแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดให้เป็นระบบจัดงานให้ตรงกับความสามารถและความรู้ของบุคคลหรือมีการจัดองค์ความรู้ขององค์กรให้มีระบบมีขั้นตอนที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างชัดเจน เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร โดยเฉพาะผู้เรียนที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีการพัฒนาองค์ความรู้และข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

4) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเป็นการส่งเสริมที่ก่อให้เกิดรูปแบบเรียนรู้จากความรู้ฝังแน่นไปสู่ความรู้ชัดแจ้งตัวครูผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาและเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์ความรู้แต่ละบุคคล(ความรู้ฝังแน่น) มาองค์ความรู้ขององค์กร(ความรู้ชัดแจ้ง) และนำความรู้ฝังแน่นของตัวครูผู้สอนไปสู่ตัวผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และสามารถที่เปลี่ยนความรู้ชัดแจ้งจากที่ครูผู้สอนมาเป็นความรู้แบบฝังแน่นได้ โดยอาศัยบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแต่ละแห่งเป็นตัวขับเคลื่อน เป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนของผู้เรียน หรือจะกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการนำความรู้ชัดแจ้งมาเปลี่ยนแปลงเป็นความรู้ฝังแน่นจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้สื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

5) มีการนำความรู้ที่เกิดจากความรู้ฝังแน่นที่นักเรียนได้เรียนจากครูผู้สอนและสามารถสร้างองค์ความรู้เองได้นั้นไปใช้ปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ และเป็นการส่งเสริมให้องค์กรมีคุณภาพและมีความพร้อมต่อการแข่งขัน

สรุป

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีความหลากหลายทางบริบท การศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพแวดล้อมหรือบุคคล จึงยากยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ จึงเป็นความท้าทายที่ผู้นำองค์กรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องนำไปปฏิบัติหาแนวทางในการจัดการเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด การจัดการความรู้จึงได้กลายเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งเป็นการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถรายบุคคล รวมไปถึงขีดความสามารถขององค์กรให้สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ หากมีการจัดการความรู้ที่ดีก็จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ สามารถนำความรู้ไปต่อยอดเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายของการศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

- กรวงศึกษาธิการ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย, 2545.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **การควบคุม การวัดประเมินและการจัดการความรู้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2553.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. **การจัดการความรู้...จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**, (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : จิรวัดน์เอ็กเพรส, 2548.
- วิจารณ์ พาณิช. **การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้**. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.), 2547.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การบริหารงานเขตพื้นที่การศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2548.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (เพิ่มเติม 2562)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF [17 ตุลาคม 2564].
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. **คู่มือดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555)**. กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์, 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (เพิ่มเติม 2562)**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF [17 ตุลาคม 2564].
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 15.